

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЄВРОПИ: ПОЛІТИКО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ

Питання диверсифікації енергоресурсів та шляхів їх надходження протягом кількох десятиліть є одним з основних питань, яке стоїть на порядку денному європейської спільноти. Як відомо, провідну роль у забезпеченні енергетичної безпеки відіграють три суб'єкти: Європейський союз (як імпортер) - Україна (як імпортер і транзитер) – Росія (як експортер). ЄС прагне отримати енергетичну безпеку на основі проєктів диверсифікації джерел постачання енергоресурсів. Україна в свою чергу характеризується низькою якістю державного управління та відсутністю політичної волі. Натомість, Росія прагне монополізувати весь європейський ринок газу і стати єдиним його постачальником до країн Європи, забуваючи при цьому про економічну доцільність своїх дій. Тобто, Москва переслідує не лише економічні цілі щодо вирішення питань диверсифікації, а й політичні, що ускладнює врегулювання відносин між трьома суб'єктами.

Газові відносини у трикутнику Росія-Україна-ЄС стають все більш заплутаними. Глибока економічна криза у Європі, режим жорсткої економії та скорочення темпів економічного зростання, і, відтак, падіння попиту на газ у Європі змушує європейські країни шукати шляхів зміни контрактів із російським Газпромом, більшість із яких укладена на тривалий термін. Цьому пошуку сприяє і поява на європейському енергетичному ринку дешевшого скрапленого чи сланцевого газу зі спотового ринку.

Сьогодні Європа опинилася у ситуації, яка дещо нагадує українську. Якщо раніше європейські представники говорили лише про політичні мотиви суду та ув'язнення Юлії Тимошенко, яку засуджено до 7 років позбавлення волі за перевищення службових повноважень під час підписання газових угод 2009 року, то тепер у Європі почали оцінювати обставини, за яких з'явилися чинні україно-російські газові контракти.

З того часу всі конфліктогенні фактори в україно-російських газових відносинах зберігаються незмінними. Серед них, ціни на російський газ для України, що залишаються незмінними, обсяги запасів газу у сховищах, які наша держава зараз відмовляється поповнювати власним коштом для страхівки російських поставок у Європу, а також загальні обсяги імпорту російського газу до України, які лише за вісім місяців 2012 року скоротилися на 34%.

Є один ключовий момент, через який сторони (Україна та Росія) будуть довго думати, перед тим, як провокувати новий конфлікт, - це позиція європейської сторони. Європа довела у 2009 році, що вона не погоджується з жодною стороною, і їй байдуже, хто правий у цьому конфлікті, для неї важливо, щоб європейські споживачі стабільно отримували газ. Наслідки конфлікту зараз були б дуже серйозними, і призвели б до подальшого

скорочення імпорту російського газу Європою, бо російська сторона, як ми бачимо, не дуже розуміє нові реалії європейського газового ринку, або не хоче з ними погоджуватися [1].

Хоча об'єктивних причин для нового газового конфлікту між Україною та Росією наразі не існує (бо сторони зберігають незмінними свої переговорні позиції), газова суперечка між Москвою та Брюсселем може стати каталізатором такого конфлікту, у якому Київ опиниться між двох вогнів.

Вирішити газові суперечки Україні з Росією було б набагато легше, якби вона була членом ЄС, або хоча б виконувала зобов'язання, взяті на себе при підписанні другого пакету вимог Європейської енергетичної хартії, адже тоді, купівлю російського газу можна було би перенести із західного на східний кордон України.

Зрозуміло, що Росія зацікавлена в українській ГТС і вирішенні газового питання. Але не тільки, вона ще більше зацікавлена у такому політико-економічному кроці України, як вступ до Митного союзу та Єдиного економічного простору, тобто участі України у російсько-євразійських проектах. А газове питання просто є найбільш зручним для тиску на Україну, для вирішення саме політичних питань.

Як відомо, Україна приєдналася до Енергетичної хартії, яка вимагає внесення змін у відповідне законодавство і розмежування НАК "Нафтогаз" у частині структури, котра буде опікуватися видобутком газу, і структури, яка опікуватиметься транзитом газу [2].

Подання законопроекту "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з метою реформування нафтогазового комплексу" відбулося ще наприкінці осені минулого року. Тоді вчергове йшлося про наближення до підписання нових газових угод між Україною та Росією, і навіть називалася нова ціна на російський газ для України - 220-230 доларів за тисячу кубометрів. Припускали, що законопроект може стати однією зі складових нових газових домовленостей.

Тобто, все нібито, робиться правильно, ми рухаємося у європейським напрямку, але хто скористається плодами цього? Відповідь усім давно відома – Росія. І тут зупинка лише за проблемою, що не вирішується політично: якщо розділити Нафтогаз на три компанії з видобування, транспортування та постачання газу, то на кого із них "повісити" борги Нафтогазу, що складають близько 10 мільярдів доларів, і повернення яких нині гарантоване державою. Що робити із цим?

Ми бачимо по очах представників більшості, що у них немає ентузіазму голосувати за той закон, бо вони бачать, як зараз Росія принижує українську владу у своєму намаганні отримати трубу. А що вони будуть робити, коли росіяни таки захоплять цю трубу? Зараз, нажаль, відповідей на ці та інші питання немає.

Для підвищення енергоефективності, потрібно реформувати усю економіку, бо в рамках існуючої моделі, без реформування і економічної, і політичної системи, це є неможливим, бо у цій системі існують певні групи, які зацікавлені у тому, щоб Україна споживала багато дорогого газу, щоб і надалі

існували тіньові схеми, пов'язані із можливістю "грати" на різниці у ціні. Щодо реформування Нафтогазу і відділення транспортування від, власне, закупівлі газу - це правильно з огляду на сьогоднішні обставини. Але в Україні можна все, що завгодно формально відділити, але так, щоб це відбулося реально і на користь громадянам - це вже історія іншої країни. Інші ціни - для інших країн.

Саме "інші країни", а не Україна ведуть успішні переговори із Газпромом, змушуючи його переглядати контракти, знижуючи ціну на газ більше, ніж на 10%. І тільки Україна має у ціні на газ політичну складову...

Література

1. Періодичне видання Українська правда [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/>
2. Енергетична стратегія України на період до 2030 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/signal/kr06145a.doc>